

conversus, sed aversus à Deo. Ergo non appetiit similitudinem Dei, vel æqualitatem.

Sed contra. Supra illud Psalm. LXXVIII. 5. *Quæ non rapui, tunc exsoluebam*, dicit Glossa (a) quod Eva sicut diabolus rapere voluit Divinitatem. Ergo videtur quod diabolus Dei æqualitatem appetiit.

Præterea. Isa. XIV. 13. ex persona Nabucodonosor in figura diaboli dicitur: *In cælum ascendam*. Non autem potest intelligi de cælo empyreo, quia in illo creatus fuit. Ergo oportet ut intelligatur de cælo sanctæ Trinitatis: & ita videtur quod æqualitatem divinæ celsitudinis appetiit.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod circa hoc triplex est opinio.

Quidam namque simpliciter, & absolute concedunt, quod peccatum Angeli fuit ex hoc quod Deo simpliciter æqualis esse voluit. Nec obstat quod hoc est impossibile: quia, secundum Augustinum, cæca ambitio semper præsumit plus quam possit. Sed hoc non videtur conveniens: quia quamvis homo possit plus desiderare quam possit habere, non tamen plus potest velle quam possit æstimare: quia intellectum voluntas sequitur, & non excedit. Et præterea in Angelo non est ponere passionem, quæ ex appetitu honoris iudicium intellectus liget, sicut est in nobis. Et præterea nullus vult aliquid umquam, quo posito, ejus natura non maneret. Si autem Angelus Deo æqualis esset, non esset hujus naturæ, sed divinæ: & ita suum non esse appeteret.

Et ideo aliter alii dicunt, quod Dei æqualitatem directe non appetiit, sed indirecte: quia appetiit aliquid, quo habito, sequeretur quod Deo esset æqualis, scilicet nulli subesse. Hoc etiam non videtur conveniens: quia totum bonum Angeli est in hoc quod Deo subest; sicut tota claritas aeris est in hoc quod subicitur radiis solis: & ideo hoc ab Angelo non potuit appeti.

Et ideo aliter est dicendum, quod non appetiit æqualitatem simpliciter, quantum ad substantiam desiderati, ut scilicet vellet tantam bonitatem habere quantum Deus habet; sed tamen appetiit æqualitatem secundum quid, scilicet quantum ad modum habendi. Bonitas autem, sive beatitudo est in Deo, quam habet per suam naturam, & à qua omnis creaturæ beatitudo, & bonitas transfunditur. Videns ergo Angelus dignitatem naturæ suæ, qua creaturis cæteris præeminebat, voluit à se beatitudinem, & bonitatem in omnia inferiora derivari: voluit etiam per sua naturalia in perfectionem beatitudinis pervenire: & ideo dicitur, (b) quod sine merito habere voluit hoc quod ex meritis habiturus esset, si persisteret. Nec etiam quantum ad modum habendi, simpliciter Deo æquiparari voluit: non enim voluit à se beatitudinem habere, nec esse primum in alios trans-

fundens; sed à Deo, & sub Deo, secundum quod ipse in omni natura operatur.

Ad primum ergo dicendum, quod Angelus noluit æqualitatem simpliciter, sicut nec homo; sed modo prædicto. Quidam tamen dicunt, quod Adam magis fuit præditus spirituali mente quam Angelus; non tamen quantum ad gradum naturæ, sed quantum ad divinam revelationem, quam habuisse creditur, cum Dominus in eum soñorem immisit.

Ad secundum, & tertium dicendum, quod rationes illæ procedunt de æqualitate simpliciter, quam non dicimus Angelum appetuisse.

Ad quartum dicendum, quod assimilatio divina est finis uniuscujusque creaturæ secundum modum sibi à Creatore præfixum: unde sine deordinatione non potest esse quod appetitus tendat in divinam assimilationem ultra terminum naturæ suæ à Deo statutum.

Ad quintum dicendum, quod in quolibet peccatore aversio à Deo est præter intentionem: quia malum non potest esse intentum, sed semper bonum, in quo est ad Deum assimilatio: & ita præter intentionem ipsorum Angelorum fuit quod à Deo se averterent, cui assimilari volebant.

ARTICULUS III.

Utrum primum peccatum Angeli fuerit superbia.

I. P. quæst. LXXIII. art. 2.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod peccatum Angeli primum non fuit de genere superbiæ, sed aliud. Quia, sicut I. Timoth. VI. 10. dicitur, *radix omnium malorum est cupiditas*, vel *avaritia*. Sed peccatum Angeli fuit quasi omnium peccatorum radix. Ergo suum peccatum fuit cupiditatis, vel avaritiæ.

2. Præterea. In littera dicitur, quod averti à Deo est odio habere, vel invidere. Sed Angeli peccando à Deo aversi sunt. Ergo eorum peccatum fuit invidiæ, vel odii.

3. Præterea. Fugere laborem in bonis spiritualibus pertinet ad accidiam. Sed Bernardus (c) dicit, quod in hoc fuit Angeli peccatum, quod sine labore gloriam habere voluit. Ergo videtur quod suum peccatum fuit accidiæ.

4. Præterea. Quicumque non facit illud ad quod tenetur, peccat per omissionem. Sed Angelus debuit conferre de Dei ordinatione, ne ultra ipsam appetere aliquid, quod non fecit. Ergo per omissionem peccavit.

5. Præterea. Inter virtutes primum locum tenet fides, quasi fundamentum. Sed infidelitas fidei opponitur. Ergo cum Angeli peccatum primum fuerit, videtur quod fuerit infidelitas.

Sed contra. Sicut dicitur Eccl. x. 15. *initium omnis peccati est superbia*.

Ex Edit. P. NICOL. (a) Ex Augustino sumpta, qui sic etiam ibi habet. *Quis rapuit? Adam. Quis rapuit primo? Ille ipse qui seduxit Adam. Quomodo rapuit diabolus? Ero similis Altissimo: usurpavit sibi quod non acceperat: perdidit quod acceperat; & de ipso calice superbiæ suæ ei quem decipere volebat, propinavit. Gustate, inquit, & eritis sicut dii. Rapuerunt divinitatem, & perdidit felicitatem.* Sed perinde est de Adam dicitur, vel de Eva, quia & Eva occasio fuit ut hoc raperet Adam. Nec ipsi Adam hanc rapinam persuasit dæmon, sed Evæ tantum, ut per illam ad Adam perveniret. (b) Colligitur ex Augustino Lib. XXII. de Civit. Dei cap. 1. ubi ait: *Angelos quosdam per elationem qua ipsi sibi ad beatam vitam sufficere vellent, desertores fuisse tanti boni.* (c) Non occurrit expresse, sed simile aliquid æquivalente sensu, cum hanc ejus præsumptionem arrogantem explicat: *Sedebo in monte testamenti &c.* tum in tract. de gradib. humil. & superbiæ cap. x. de 1. superbiæ gradu, tum serm. 111. de verbis Isaia, *Vidi Dominum sedentem*, tum etiam serm. xi. in Psalm. xc. ibi: *Angelis suis Deus mandavit de te.*

peccati est superbia. Sed à malitia diaboli omne peccatum originem trahit. Ergo videtur quod suum peccatum fuit superbia.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod superbia tribus modis accipitur. Uno modo prout sumitur habitualiter, scilicet quædam inclinabilitas, vel ex naturæ flexibilitate tantum, vel ex fomitis corruptione, ad superbiam; & sic dicitur superbia initium omnis peccati. Alio modo dicitur superbia, secundum quod aliquis actualiter se effert extra præcepti limites, ut præcipienti non subjiciatur; & sic non est speciale peccatum, sed quædam generalis conditio, omne peccatum consequens ex parte aversionis. Tertio modo dicitur superbia inordinatus appetitus propriæ excellentiæ, & præcipue in dignitate, vel honore; & sic est speciale peccatum, unum de septem capitalibus vitiis; & sic primum peccatum Angeli superbia fuit: quod patet tum ex desiderato, quia eminentiam dignitatis appetit: tum etiam ex motivo, quia ex consideratione propriæ pulchritudinis in peccatum ruit.

Ad primum ergo dicendum, quod cupiditas etiam tripliciter dicitur. Uno modo secundum quod est radix omnis peccati, & sic est quædam inclinabilitas in desiderium inordinatum cujuscumque desiderabilis, vel ex corruptione fomitis, vel ex conditione naturæ, quæ flexibilis est, propter hoc quod est ex nihilo. Alio modo dicitur, secundum quod est conditio omne peccatum consequens ex parte conversionis, prout dicit desiderium actualiter inordinatum cujuscumque desiderabilis, vel honoris, vel scientiæ &c. Tertio modo dicitur, secundum quod est speciale vitium, & unum de septem capitalibus, scilicet inordinatum desiderium habendi ea quæ sufficientiam in vita promittunt, ut pecunia, & alia, quorum pretium numismate mensuratur: & per se constat quod talium desiderio diabolus non peccavit.

Ad secundum dicendum, quod odium, & invidia, respectu Dei, præsupponunt in Angelo voluntatis pravitatem, ut dicit Augustinus super Genesim ad litteram Lib. XI. (cap. 11.) quod sic patet, quia nullius rei potest esse odium, nisi quod est dissonum, & contrarium voluntati. Illud autem quod est optimum, nihil defectus habens admixtum, non est contrarium, nisi voluntati non rectæ. Similiter invidia est dolor alienæ prosperitatis, in quantum est impeditiva alicujus boni proprii; divina autem felicitas non est impeditiva alicujus proprii boni, nisi quod inordinate desideratur: quia ab eo omne bonum descendit: & ita odium, & invidia præsupponunt aliquod peccatum, per quod voluntas deordinetur; & sic non fuit peccatum ejus odii, vel invidiæ.

Ad tertium dicendum, quod Angeli in hoc quod Deo ministrant, & merentur, laborem, vel tedium non habent: & ideo peccatum accidiæ eis non competit. Sed pro tanto dicuntur voluisse sine labore gloriam consequi, quia propria virtute assequi voluerunt, secundum quod laboriosum dicitur illud quod facultatem operantis excedit.

Ad quartum dicendum, quod ommissio quandoque est speciale peccatum, quando scilicet dimittitur aliquid quod fieri debet, eo quod specialiter præceptum est; quandoque vero est conditio omne peccatum consequens, secundum quod est dimissio alicujus circumstantiæ in opere observandæ: & In II. Sent. Tom. II.

hoc modo non est inconveniens quod in primo peccato Angeli fuerit ommissio. Potest tamen dici, quod non tenebatur tunc actualiter conferre, quia alio modo peccatum vitare poterat.

Ad quintum dicendum, quod ea quæ sunt prima in generatione, non oportet quod sint prima in destructione: unde non sequitur, si fides est prima virtutum, quod infidelitas sit primum vitiolorum.

QUÆSTIO II.

Circa secundum principale queritur de conversione bonorum Angelorum: & queruntur duo.

Primo. Utrum fuerit eis aliqua gratia appositæ ad conversionem.

Secundo. Utrum per illam gratiam suam beatitudinem meruerint.

ARTICULUS I.

Utrum Angeli indigerint gratia ad hoc quod converterentur in Deum.

I. P. quæst. LXXIII. art. 2.

1. Ad primum sic proceditur. Videtur quod non indigerint appositione alicujus gratiæ, ut converterentur ad Deum. Ad libertatem enim liberi arbitrii pertinet ut ad utrumque flecti possit, & præcipue in bonum. Sed in Angelis in statu creationis fuit liberum arbitrium nullo peccato debilitatum. Ergo non indigebant gratia ad hoc ut in bonum converterentur.

2. Præterea. Ut supra (dist. IV. in lit.) ex verbis Augustini habitum est, Deus non distinguit inter Angelos ante eorum conversionem, & aversionem. Sed illis qui sunt aversi, non fuit appositæ gratia, ut in littera dicitur. Ergo nec illis qui fuerunt conversi, ante conversionem.

3. Præterea. Ex hoc quod Angeli conversi sunt, à Deo gratia repleti sunt: ita quod conversio ad gratiam est præparatio. Si ergo conversio non potest esse nisi per gratiam aliquam præcedentem, nec iterum illa gratia sine præparatione aliqua (alias omnibus daretur) videtur quod per hunc modum sit procedere in infinitum: quod & intellectus, & natura respuit. Ergo est status in primo, quod scilicet ad conversionem non oportuit dari gratiam quæ ad conversionem præparet.

4. Præterea. Idem habitus est qui cooperatur habenti, bonum opus ejus reddens, & qui operatur in eo, bonum ipsum faciens. Sed Angelus non indiguit gratia operante, ut in littera dicitur. Ergo nec cooperante gratia ad opus conversionis.

Sed contra. Proficere ad meritum vitæ nullus sine gratia potest. Sed per conversionem Angeli ad vitam profecerunt. Ergo ad eam gratia indiguerunt.

Præterea. Converti ad Deum est amore ei adhaerere, ut in littera dicitur. Non autem intelligitur hoc de amore naturali: quia sic etiam eum prius dilexerant, ut supra habitum est. Ergo videtur quod intelligatur de amore caritatis, qui sine gratia non est: ergo conversio sine gratia non potuit esse.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod circa hoc est duplex opinio.

Quidam enim dicunt, quod ad conversionem merito.

H

rito-

rioriam exigitur duplex gratia: una gratum faciens, quæ informat conversionis actum, & meritum reddit; alia gratis data, à qua elicitur substantia actus, & quæ liberum arbitrium inclinât ad volendum. Sed istam gratiam ponere non videtur necessarium, nisi ipsa libertas arbitrii gratia dicatur, quæ proculdubio nobis à Deo est, vel aliquæ occasiones, quæ quandoque dantur hominibus à Deo ad conversionem, ut instructio legis, & castigatio ad humilitatem, & alia hujusmodi; sine quibus tamen possibile est gratiam consequi: quia si homo facit quod in se est, Deus dat ei gratiam. Ad hoc autem faciendum non exigitur aliquid aliud: illud enim ad quod non potest per se liberum arbitrium, non est in homine ut faciat illud: illud enim in nobis esse dicitur cuius nos domini sumus. Unde positio ista implicat contradictionem, dum (1) ponit quod ad faciendum illud quod in nobis est, liberum arbitrium non sufficit.

Et ideo aliter est dicendum, quod ad eliciendum actum conversionis sufficit liberum arbitrium, quod se ad habendam gratiam per hunc actum præparat, & disponit; sed efficacia conversionis ad meritum non potest esse nisi per gratiam: unde unus & idem motus est conversionis liberi arbitrii, in quo gratia infunditur, qui est dispositio ad gratiam, secundum quod exit à libero arbitrio, & meritorius, secundum quod gratia informatur. Et simile est etiam in motu contritionis, quo primo justificatur impius. Qualiter autem hoc sit possibile, potest videri ex his quæ in natura contingunt. In eodem enim instanti quo primo est dispositio necessitans in materia, forma substantialis inducitur. Cum enim generatio sit terminus alterationis, oportet in eodem instanti alterationem terminari ad dispositionem quæ est necessitans, & generationem ad formam substantialem. Sed quia alteratio est motus continuus; ideo principium alterationis, & medium quo materia disponitur ad formam substantialem, tempore præcedunt introductionem formæ substantialis. Motus autem voluntatis qui disponit ad gratiam, est simplex, & non continuus: ideo vel primus tantum est sufficiens dispositio ad gratiam, vel ultimus inter plures, qui agit in virtute omnium præcedentium: & ideo cum illo gratia infunditur.

Ad primum dicendum, quod quamvis virtus liberi arbitrii de se possit in substantiam actus, non tamen in formam ejus, per quam meritorius est.

Ad secundum dicendum, quod motus aversionis, & conversionis, secundum quod sunt ex libero arbitrio, præcedunt infusionem gratiæ in quibusdam, & casum quorundam, non tempore, sed natura secundum viam materiæ, & generationis, prout dispositio præcedit formam.

Et per hoc patet solutio ad tertium.

Ad quartum dicendum, quod aliquid dicitur fieri, vel operatum esse, dupliciter. Vel sicut ex contrario, prout dicimus, quod ex nigro fit album; & hoc modo dicitur gratia operans, qua de malo fit bonus: & sic non fuit in Angelis, ut in littera dicitur. Alio modo dicitur aliquid fieri ex negatione, vel privatione, sicut ex non lucente lucens, & ex non figurato figuratum; & sic dicitur gratia operans, qua de non bono gratuita bonitate fit tali bonitate bonus: & sic gratia operans fuit in Angelis.

(1) Al. postuit. (2) Al. habitudinem.
EX EDIT. P. NICOLAI. (a) Jam notatum est supra, non expresse apud Bernardum inveniri, sed ex aliis ejus verbis æquivalenter colligi posse.

ARTICULUS II.

Utrum Angeli meruerint suam beatitudinem.

I. P. quæst. LXXI. art. 4.

1. AD secundum sic proceditur. Videtur quod Angeli suam beatitudinem non meruerint. Meritum enim præcedit præmium, sicut via terminum. Sed in Angelis non potuit esse meritum, quia ante (2) beatitudinem gratiam non habebant, quæ est radix merendi, ad minus si in gratia creati non sunt. Ergo videtur quod suam beatitudinem non meruerint.

2. Si dicatur, quod merentur eam per ministeria, quibus nobis jubente Deo obsequantur; contra. Secundum Dionysium (de cœlest. Hierar. cap. VII.) superiores non mittuntur ad explendum usum exterioris ministerii. Si ergo inferiores per ministerium merentur, videtur quod injuste cum superioribus agatur, quibus merendi facultas non conceditur.

3. Præterea. Ordo unus in infinitum non excedit alterum. Si ergo inferiores continuo merentur per exterius ministerium, videtur quod quandoque perveniant ad gradum superioris ordinis: & ita esset ordinum confusio.

4. Præterea. Efficacia merendi in operatione est vel propter difficultatem operis, vel propter perfectionem. Sed non propter difficultatem, quia Angeli sua ministeria explent sine labore omni, & difficultate. Ergo si propter perfectionem, cum operatio qua Deum contemplantur, sit nobilior, & perfectior, videtur etiam quod per illam mereantur: & cum hæc sit communis omnibus beatis, & non interrupta, videtur quod facti sint in continuo merito; & ita quod eorum gloria in infinitum crescat.

Sed contra. In quibuscumque invenitur perfectio unius rationis, in eis sunt eadem principia consequendi perfectionem illam. Sed in Angelis, & hominibus est beatitudo unius rationis. Cum ergo homines ad beatitudinem sine merito non perveniant, videtur quod nec Angeli.

Præterea. Secundum Bernardum, (a) in hoc fuit peccatum Angeli quod gloriam sine merito habere voluit. Non autem hoc fuisset ei peccatum, si ad hoc ordinatus esset ut beatitudinem haberet, quam non mereretur. Ergo videtur quod non habuerunt beatitudinem sine merito.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod sustinendo Angelos in gratia fuisse creatos, planum est ad hoc respondere: quia sic certissime meritum præmium præcessisset. Si autem in gratia creati non sunt, sed gratia fuit eis simul data cum gloria; tunc sunt tres opiniones.

Quidam enim dicunt, quod suam beatitudinem nullo modo meruerunt, nec fuit eis data gratia ad merendum, sed ad beate vivendum. Hoc autem non videtur conveniens: quia beatitudo habet rationem præmii; præmium autem sine merito esse non potest, sicut nec poena sine culpa.

Alii

QUÆSTIO II.

Alii dicunt, quod per opera quæ sunt post confirmationem, quibus nobis ministrant, merentur beatitudinem, quam prius acceperunt, sicut aliquis miles meretur munus sibi à Rege collatum, postquam militando. Sed hoc etiam, simpliciter loquendo, non videtur conveniens: quia beatitudo habet rationem termini; meritum autem, cum sit tendens in aliud, habet rationem viæ: unde non videntur se posse compati, ut aliquis beatus in statu merendi existat. Sed secundum quid potest sustineri, ut scilicet mereri intelligantur non præmium essentielle, quod est eorum beatitudo, sed præmium accidentale, quod est gaudium de illis qui per eorum officia salvantur.

Et ideo videtur cum aliis dicendum, quod meritum in eis non præcessit præmium tempore, sed natura: quod facile intelligi potest ex his quæ supra dicta sunt. Sicut enim actus liberi arbitrii est dispositio ad gratiam, ita actus informatus gratia est meritum gloriæ. Unde unus & idem conversionis motus, est præparatio ad gratiam, secundum quod est ex libero arbitrio, & meritorius gloriæ, secundum quod est gratia informatus: & iterum fruitionis actus, secundum quod completur per habitum gloriæ.

Ad primum ergo dicendum, quod non est necessarium meritum præcedere præmium tempore, sed natura tantum: quilibet enim actus meritorius habet aliquod præmium sibi adjunctum, sicut & quilibet actus inordinatus habet poenam, ut dicit Augustinus in Lib. I. Confess. (cap. XII.)

Ad secundum dicendum, quod etsi superiores non

mittantur, nihilominus tamen per eos regulantur inferiores in suis ministeriis; & ideo meritum respectu accidentalis præmii commune est.

Et per hoc patet responsio ad tertium. Et præterea ordines distinguuntur secundum gradum in præmio essentiali, quod per ministeria non augetur.

Ad quartum dicendum, quod actus ministerii Angelorum habent efficaciam merendi ratione effectus, scilicet salutis hominum quibus ministrant, de quo redundat in eis gaudium, quod est accidentale præmium.

EXPOSITIO TEXTUS.

Verti (3) odio habere, vel invidere. Videtur hoc etiam esse impossibile: quia sicut nihil amatur nisi bonum, vel in ratione boni; ita nihil odio habetur nisi ratione mali. Sed in Deo nulla est ratio mali. Ergo odio haberi non potest. Sed contra est quod dicitur in Psalm. (LXXVII. 23.) *Superbia eorum qui te oderunt, ascendit semper.*

Ad quod dicendum, quod ipsum Deum, secundum quod est, nullus odio habere potest; sed ratione alicujus effectus ejus, qui contrariatur voluntati, in quantum est puniens, vel prohibens, vel aliquid hujusmodi.

Non ita quod prius data (4) subtraheretur, sed quia nunquam est apposita, ut converterentur: ex quo videtur quod in gratia creati non sunt. Sed hæc sunt verba Magistri, qui hujus opinionis videtur fuisse.

DISTINCTIO VI.

Quod de majoribus, & de minoribus quidam ceciderunt, inter quos unus fuit celsior, scilicet Lucifer.

Præterea sciri oportet, quoniam sicut de majoribus, & minoribus quidam persisterunt, ita de utroque gradu quidam corruerunt: inter quos unus fuit omnibus aliis cadentibus excellentior, nec inter stantes aliquis fuit eo dignior, sicut testimoniis auctoritatum monstratur. Ait enim Job (cap. XL. 14.) „ Ipse „ est principium viarum Dei: „ & in Ezechiele legitur (cap. XXVIII. 12.) „ Tu signaculum similitudinis „ (5) plenus scientia, & perfectione, decorus in deliciis paradysi Dei fuisti: „ quod exponens Gregorius (super Job Libr. XXX. Mor. cap. XXIV. & deinceps usque ad finem Libri) ait: „ Quanto magis in eo sub- „ tilius est natura, eo magis in illo imago Dei similis insinuatur impressa. „ Item in Ezechiele (cap. XIII. 13.) legitur: „ Omnis lapis pretiosus operimentum ejus; „ idest, omnis Angelus quasi operimentum ejus erat: quia, ut dicit Gregorius (hom. XXXIV. in Evang. supra Luc. XV.) in aliorum comparatione cæteris clarior fuit. Unde & vocatus est Lucifer, sicut testatur Isaias (XIV. 12.) „ Quomodo (inquit) cecidisti (6) „ Lucifer, qui mane oriebaris? „ Qui non unus ordo, sed unus spiritus accipiendus est: qui, teste Isidoro (de summo bono Lib. I. cap. XII.) postquam creatus est, eminentiam naturæ, & profunditatem scientiæ suæ perpendens, in suum Creatorem superbit, intantum quod etiam Deo se æquare voluit, ut in Isaiâ (cap. XIV. 13.) dicitur: „ In cœlum ascendam, super astra (7) cœli exaltabo solium meum.... „ & ero similis Altissimo. „ Similis quidem Deo esse voluit, non per imitationem, sed per æqualitatem potentiae.

Unde, & quo defectus fuit merito suæ superbiæ.

ET tanta superbiæ merito de cœlo, idest de empyreo (8) cœlo, in quo cum aliis fuerat, defectus est in istum caliginosum aerem, cum omnibus suæ pravitatis consortibus. Nam, ut Joannes ait in Apocal. (cap. XII.) draco de cœlo cadens, secum tertiam partem stellarum traxit: quia Lucifer aliis major non solus cecidit, sed cum eo alii multi, qui ei in malitia consenserunt: eosque cadentes hujus caliginosi aeris habitaculum recepit. Et hoc ad nostram probationem factum est, ut sint nobis causa exercitationis. Unde Apostolus (Ephes. VI. 12.) „ Colluctatio (9) est nobis adversus principes, & potestates mundi hujus, & adversus rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in cœlestibus: „ quia demones.

In II. Sent. Tom. II.

(3) Supple fuit, (4) Al. subtrahuntur. (5) Vulgata: plenus sapientia, & perfectus decore: & in deliciis paradysi Dei fuisti. (6) Vulgata addit de cœlo. (7) Vulgata Dei. (8) Al. deest cœlo. (9) Vulgata: Non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem, sed adversus principes, & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, &c.